

פרשת במדבר - על מה שחשוב לא מוותרים....

למה אין דגל על שם יוסף?

2/ במדבר *פרשת במדבר (פרק א פסוק לב

לְבַנֵי יוֹסֵף לְבָנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר
שְׁמַת מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא:
בעל הטורים

(לב) לבני יוסף לבני אפרים. ולא אמר לבני יוסף לאפרים, לפי שיוסף לא נשא במטת אביו משום כבוד מלכות (תנחומא יח) לכן לא רצה למנותו בדגלים, ונקרא הדגל על שם בניו. לכן אמר לבני אפרים כדרך שאומר בכלם:

3/ חכמה ומוסר חלק א סימן רלג

לכאורה יש להבין הלא ה' אנוס, ולמה יש לו פסק כזה, שלא יזכיר שמו על הדגלים? ובהכרח לומר כי זאת בגדר נמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם, וקשה הלא ה' אנוס? וע"כ, כי גם באנוס - לא יהי' לו חלק עמהם, וא"כ יש לפחוד מאד, כי יש דברים שהאדם מיקל על עצמו, שלא ימנה עם הנמנים לדבר מצוה, ויאמר אנוס אני, והרי מ"מ לא יקבל שכר עמהם, וצריך להזדרז בכל האפשר

4/ תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עא עמוד ב

ובמדבר מאי טעמא לא מהול? איבעית אימא: משום חולשא דאורחא; ואיבעית אימא: משום דלא נשיב להו רוח צפונית, דתניא: כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא נשבה להם רוח צפונית.

5/ ספרי במדבר פרשת בהעלותך פסקא סז

(זז) ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש, בגנות ישראל הכתוב מדבר שלא עשו אלא פסח זה בלבד

6/ תוספות מסכת יבמות דף עב עמוד א

בספרי אומר דבגנותן של ישראל סיפר הכתוב שלא עשו אלא פסח אחד במ' שנה שהיו במדבר שלא מצינו שעשו פסח אלא בשנה שניה ותימה וכי במזיד היו נמנעים ואי משום מילת זכרים שהיו מעכבים וחשיב גנות לפי שגרמו הם דבר זה והא כיון דלא אפשר לא היתה מעכבת כדאמר לעיל (דף עא.) המול לו אמר רחמנא ואז יקרב

7/ משלי פרק כא פסוק ל

(ל) אִין חֲכֵמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנֶגְדַּהּ ה': פ

8/ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יט עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, מאי טעמא - אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' - כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב. מתיבי: קברו את המת וחזרו, ולפניהם שתי דרכים, אחת טהורה ואחת טמאה, בא בטהורה - באין עמו בטהורה, בא בטמאה - באין עמו בטמאה, משום כבודו. אמאי? לימא: אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'. תרגמה רבי אבא בבית הפרס דרבנן.

9/ במדבר *פרשת בהעלותך (פרק ט פסוק ז

(ז) וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתֵּי הַקְּרִיב אֶת קַרְבָּן הָאֵל בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

1/ דף על הדף מסכת יבמות דף עב עמוד א

כתב בשפתי צדיק בפ' בהעלותך: זקיני הקדוש (הח' הרי"ם) ז"ל אמר יען שהטמאים צעקו למה נגרע, ואין מובן כלל מה צעקו הלא בפיהם אמרו טעם הגרעון מפני הטומאה. אבל היה צר להם מאוד שיחסרו מצוה הקדושה כזו, ולא יכלו להתאפק מלצעוק למה נגרע. וע"י גודל התלהבות תשוקתם להמצוה, נפתח פתח חדש שיתמשך אור קדושת הפסח שלשים יום ויוכלו אז לעשות וזה גנותם של ישראל, אף כי לא נשבה רוח צפונית יהיה מילת הזכרים מעכב אך גנותן למה לא כאב לבם לזעוק למה נגרע מצוה זו. עיין שם יתר דבריו.

21/ ללמדך במדבר

ומכאן תשובה לשאלתנו. אמנם יוסף לא היה 'אשם' בכך שנבצר ממנו לשאת את מיטתו של אביו, ושיקוליו אכן היו ענייניים ומוצדקים. ובכל זאת, העובדה שהוא היה מסוגל לוותר על מקומו סביב מיטתו של אביו הגדול - היה בה משום חיסרון מסויים, ובעקבותיו אמרו לו כביכול מן השמים: אם ביכולתך 'להסתדר' כאשר מקומך נפקד סביב מיטת אביך - הרי שתוכל 'להסתדר' גם כאשר ייפקד מקומך בין הדגלים, המסודרים במקביל לסדר נשיאת מיטת יעקב.

דגלי מדבר מאפשר התקדמות למקום הנכון

22/ במדבר *פרשת במדבר (פרק א פסוק נב

(נב) וְחָנּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מַחְנֵהוּ וְאִישׁ עַל דְּגְלוֹ לְצַבְאָתָם:
רש"י הירש

העם היה חונה ונוסע בארבעה מחנות; כל מחנה כלל שלושה שבטים, ואחד מאלה היה מנהיג המחנה. היה שם מחנה יהודה, מחנה ראובן, מחנה אפרים ומחנה דן. והנה הפרק הבא מזכיר בפירושו רק את דגלי השבטים המנהיגים: "דגל מחנה יהודה", "דגל מחנה ראובן" וכו'. אף על פי כן נאמר שם בפסוק ב: "איש על - דגלו באתת לבית אבתם"; ונראה משם, שכל שבט היה לו דגל משלו.

23/ במדבר רבה י"ל"טא *פרשת במדבר (פרשה ב סימן ג

ד"א הביאני אל בית היין בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני יחדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר (תהלים סח) רבב אלהים רבותים אלפי שנאן והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר (שיר /השירים/ ה) דגול מרבה כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאווים לדגלים אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן לכך נאמר (שם /שיר השירים/ ב) הביאני אל בית היין זה סיני שנתנה בו התורה

24/ כלי יקר במדבר *פרשת במדבר (פרק ב פסוק ב

מצינו בכמה מדרשים (במדבר רבה ב ב - ו) המגדילים מאד ענין הדגלים ודרשו עליהם פסוק ובשם אלקינו נדגול (תהלים כ ו) שבשעת מתן תורה ראו ישראל את המלאכים דגלים ונתאוו להיות דגלים כמותם ובפסוק (שיר השירים ו י) מי זאת הנשקפה כמו שחר, דרשו (במדבר רבה ב ד) שהיו האומות מסתכלין במעלתן של ישראל והיו תמהים וכו' ואומרים שובי שובי השולמית, הדבק בנו ובא אצלנו ונעשה ממך דוכסים והגמונים וישראל משיבין מה תחזו בשולמית כמחולת המחנים. רצה לומר מה גדולה אתם נתנים לנו שמא גדולה אתם יכולין לתת לנו כמו שנתן אלקינו דגל מחנה יהודה מזרחה וגו'. וכל משכיל יפלא בעיניו מה קול המולה זו, ומדוע קול הקריה הומה על זה, ומה יקר וגדולה נעשה בישראל עד אשר התאוו להם כל כך:

רושם וכ"ש שלא יזיק לו, וכששמע לו בדבר זה ונתקרב על ידי זה לדבר יותר גדול, מושכו היצר לקרוב לו ומשם הלאה, עד שמושכו לעקור את כל התורה ואת חייו מן העולם ... ובזה נבדל הצדיק מן הרשע, שהצדיק הרואה את הנולד, רואה את אותו חוט השערה, שע"י זה לוכד היצר את האדם ברשתו, כהר גבוה, כי יודע הוא ש"כך דרכו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עב"ם" (שבת ק"ה). ומשום זה ירא מ"חוט השערה" כמו שהוא ירא מן "ההר", ואוזר כל כחותיו לכבשו, כדי שלא יבא לידי מעשה כהר. והרשע, אשר כסומא לא ראה אור מימיו, דן את חוט השערה כמו שהוא נראה למראה עיניו ואינו חש להזהר ממנו ולחטט אחריו, כי לפי דעתו לא יזיק לו כלום ולא יעשה שום רושם עליו, והולך הוא מחוט שערה זה שלאחריו ומשם הלאה, עד שמושך עליו כל ההר, ולא יוכל לזוז מדרכו הרע וימות ברשעו.

בתחבולת תעשה מלחמה

33/ רות פרק ג פסוק טו
(טז) וַתִּבְּאוּ אֶל הַמֹּתֶה וַתֹּאמֶר מִי אַתְּ בְּתִי וַתַּגֵּד לָהּ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ הָאִישׁ:

34/ רות רבה ז' יולנא (פרשה ז סימן ד)
ותבא אל חמותה ותאמר מי את בת, וכי לא היתה מכירה, אלא אמרה לה מה את פנויה או אשת איש, אמרה לה פנויה, ותגד לה את כל אשר עשה לה האיש.

35/ רות פרק ד פסוק ה' 1.
(ה) וַיֹּאמֶר בְּעַד בְּיָוִם קְנוֹתְךָ הַשְּׂדֵה מִיָּד נְעָמִי וּמֵאֵת רֹת הַמֹּאֲבָיָה אֲשֶׁר הָיְתָה קְנִייתִי קְנִייתָה לְהַקִּים שֵׁם הַיָּתָם עַל נַחֲלָתוֹ:
(ו) וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכַל לְגָאֵל לִי פֶן אֲשַׁחִית אֶת נַחֲלָתִי גָאֵל לְךָ אֲתָה אֶת גָּאֲלִתִּי כִּי לֹא אוֹכַל לְגָאֵל:
רש"י
(ו) פן אשחית את נחלתי - זרעי כמו (תהלים קכז) נחלת ה' בנים לתת פגם בזרעי שנאמר (דברים כג) לא יבא עמומי ומואבי וטעה בעמוני ולא עמונית:

36/ הרב שמעון קליין
נחזור שוב למעשה הגורן, נתבונן בו במעט ונקדים לו שאלה: מדוע שולחת נעמי את רות לבצע משימה מפוקפקת כל כך? "ורחצת וסבת ושמת את שמלתיך עליך וירדת הגורן, אל תיוודעי לאיש... ויהי בשכבו, וידעת את המקום אשר ישכב שם, ובאת וגלית מרגלותיו ושכבת, והוא יגיד לך את אשר תעשין" (רות ג, ג-ד). מדוע לא ניגשת נעמי אל בן דודה ומדברת עמו, או לפחות רומזת לו על כך? צריך לומר שדבר זה פשוט לא יתכן. הזכרנו את מבטו של בועז ואת יחסו המיוחד אל כל הפרשה, אך צריך לזכור את המגבלות. רות היא נערה מואביה, האמנם שנתגיירה, אך מצינו שהזהירה תורה "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'", גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם" (דברים כג, ד) ובהמשך נזכיר כי הדרשה "עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית" (כתובות ז, ב) עדיין היתה רופפת בידם. ומסתבר שהריחוק משתי נשים אלו היה גדול כל כך עד כי לא יכול היה בועז להרשות לעצמו לבקר את בת דודתו ולדרוש את שלומה וטובתה באופן ישיר. אם כך, נאמר שמעשה רות בגורן הרי הוא כמעשה יהודה ותמר.

25/ תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד א

ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם.

26/ תוספות מסכת שבת דף פח עמוד א

כפה עליהן הר כגיגית - ואף על פי שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן

27/ ספר תפארת ישראל פרק לב

ויש לומר גם כן שלכך כפה עליהם ההר כגיגית, שלא יאמרו ישראל כי יהיה חס ושלום בטול לקבלת התורה; כי מרצונם קבלו ישראל, ואפשר להפטר מדבר כזה, שהרי לא נעשה בהכרח, רק היה אפשר לקבל, ואפשר שלא לקבל. ולכך כפה עליהם הר כגיגית, לומר שהם מוכרחים לקבל התורה. וכל דבר שהוא מוכרח ומחויב, אין כאן הסרה וביטול, אחר שהוא מוכרח.

דרכו של היצר לעשות סדקים

28/ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד א

בין שני מפתחי הלב, שנאמר זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח. ושמואל אמר: כמין חטה הוא דומה, שנאמר לפתח חטאת רבץ.

29/ משנה שכיר בראשית פרשת בראשית

ויש לומר דאיתא בגמרא [ברכות סא, א] היצר הרע דומה לזבוב, מה זבוב אין כוחה רק במקום מושחת ונרקב, אבל בעץ חזק שאינו נרקב אין בכוחה להשחית, כך היצר הרע אין בכוחו לתפוס את האדם ברשתו רק אם האדם מושחת מעט דאז עובר לפניו ועושה הכל להיתר ולאישור. ובזה יש לפרש הפסוק [בראשית ד, ז] "לפתח חטאת רובץ", דכשתעשה פתח להיצר הרע אז החטאת רובץ עליך.

2/ תלמוד בבלי מסכת שבת דף קה עמוד ב

משום רבי יוחנן בן נורי: המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה; שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך. עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד.

31/ תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם

32/ מדרגת האדם תיקון המדות פרק א

כשנדרוש לדעת ההבדל שבין צדיק לרשע נמצא כמו שהורו לנו חז"ל: "צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה" (סוכה נ"ב). באור הדבר, כי כל כח היצר וגבורתו זרה, שאינו בא אל האדם בפעם אחת להסיתו לעקור את הכל ולהפקיר את עצמו לגמרי, כי אז ודאי לא ישמע לו, משום שרואה הוא בחוש, שרע ומר תהי' דרכו והמדות יוציאו אותו מן העולם, ולא יאבה ולא ישמע לו אלא בא הוא עליו בערמה ובתחבולות - מלחמה, וכשהוא רוצה ללכד אותו במצודתו, מפתה מתחלה, שישמע לו אל דבר קטן - חוט השערה ממש. לפי השקפה ראשונה לא יעשה עליו שום

סיכום:

לכל אדם יש מספר עקרונות עליהם הוא לא יוותר בחיים. על האדם לדעת שעליו לעמוד על העקרון מבלי שיהיה בו סדק. סדק יביא לכך שמהר מאד האדם ימצא את עצמו עובר על העיקרון פעם אחר פעם. כדי להיזקק אדם מעיקרון עלינו לנסות ליצור סדק ומשם הדרך כבר תהיה סלולה. התורה ניתנה בכפייה כדי לבנות אצלנו עולם של עקרונות עליו לא נוותר. עמידה על העקרונות מכריחה את האדם למצוא פתרונות שיהיו בתוך סולם הערכים שלו, אי עמידה על העקרונות תביא למציאת פתרונות זמניים אבל תסיט את האדם מדרך הישר.

שבת שלום!

